

Danguolė GERVYTĖ

Vilniaus universitetas

Artūras LUKAŠEVIČIUS

Vytauto Didžiojo universitetas

Asumpcionistinio ugdymo ištakų ir tradicijos aptartis

Straipsnyje, pasitelkus archyvinę medžiagą ir mokslinius šaltinius, tiriamos asumpcionistinio ugdymo ištakos, nurodomi istoriniai šios tradicijos bruožai. Asumpcionistinio ugdymo formavimuisi įtakos turėjo trys pagrindiniai veiksniai: 1) asumpcionisčių kongregacijos įkūrėjos šv. Marijos Eugenijos (Anne-Eugénie Milleret de Brou) asmeninė edukacinė ir tikėjimo patirtis; 2) 1841 m. Paryžiuje įkurtos pirmosios asumpcionistinės mokyklos ugdymo praktika; 3) 1842 m. šv. Marijos Eugenijos parašyti „Patarimai apie ugdymą“. Remiantis šiais veiksniais išskiriami tradiciniai asumpcionistinio ugdymo dėmenys.

The article, using archive material and scholarly sources, analyses the assumptionist educational paradigm and shows its historical aspects. The analysis is based on three essential factors that influenced the formation of this educational tradition, namely: 1) personal religious and educational experience of the foundress of the Religious of the Assumption, Marie Eugénie Milleret; 2) concrete educational practice of the first Assumptionist school founded in Paris in 1841, and 3) “The Counsels on Education” written by Marie Eugénie Milleret in 1842.

Įvadas

Ugdymas nuo pat pirmųjų krikščionybės amžių yra viena iš svarbiausiųjų Bažnyčios misijų. Iš pradžių dėmesys sutelktas į katechezę, buvo kuriamos religinės mokyklos, viduramžiais suklestėjo vienuolių arba abatijų steigiamos mokyklos. Šv. Benedikto regula reikalavo, kad visi vienuoliai būtų raštingi, todėl reikėjo mokyklų, kuriose galėtų išsimokslinti kandidatai į vienuolius (-es). Laikui bėgant mokyklos vis labiau atsivėrė aristokratiškos kilmės vaikams, o vėliau neturtingiesiems. Ugdymas tapo neatskiriama vienuolių veiklos dalimi. Kūrėsi katalikiškosios mokyklos, pagrįstos skirtingų vienuolių dvasingumu bei tradicija. Edukologijos istorijoje ypač svarbūs misionieriški vienuolynai (pavyzdžiui, jėzuitai ir uršulietės), tolimose misijose jie daugiausia dėmesio skyrė ugdymo veiklai. XIX a. Europoje įsteigta daug vienuolių, kurios užsiėmė tam tikrų socialinių grupių (pavyzdžiui, vaikų, mergaičių, taip pat kaimų ir darbininkų rajonų gyventojų) ugdymu. Kaip teigia katalikiškąją edukaciją nagrinėjanti Vilija Targamadzė, susiformuoja katalikiškojo ugdymo socialinė išraiška, pavyzdžiui, kunigo Jono Bosko preventcinė sistema¹.

Asumpcionistinio ugdymo tradicija XIX a. kilo iš Marijos Dangun Ėmimo seserų (asumpcionisčių²) kongregacijos dvasingumo ir misijos. Šv. Marija Eugenija (Anne-Eugénie Milleret de Brou), Marijos Dangun Ėmimo seserų kongregacijos (asumpcionisčių) įkūrėja ir asumpcionistinio ugdymo pradininkė, teigia, kad „asumpcionistinė charizma yra persmelkta Bažnyčios dvasinio paveldo“³. Asumpcionistinio ugdymo tradicijos atsiradimą lėmė XIX a. Prancūzijos istorinis kontekstas: revoliucijos, perversmai, Bažnyčios persekiojimas. XIX a. Bažnyčia Prancūzijoje buvo uždara, konservatyvi, glaudžiai susijusi su monarchija, bet kartu ieškojo naujų evangelizacijos būdų. Asumpcionistinio ugdymo formavimuisi įtakos taip pat turėjo Šv. Marijos Eugenijos asmeninė edukacinė ir tikėjimo patirtis. 1841 m. įsteigus pirmąją asumpcionistinę mokyklą mergaitėms, įkūrėja praktiškai įgyvendino savo siekius, susiformavo atskira asumpcionistinio ugdymo mokykla.

Šiuo metu pasaulyje yra šešiasdešimt keturios mokyklos, savo veiklą grindžiančios asumpcionistinio ugdymo principais. Viena iš jų – Vilniaus „Versmės“ katalikiškoji gimnazija. Lietuvai atgavus nepriklausomybę pradėjo kurtis katalikiškosios mokyklos, jų skirtumus lemia įkūrėjo asmenybė ar tam tikra ugdymo tradicija. Pavyzdžiui, gerai žinomos jėzuitų, pranciškonų ir marijonų gimnazijos. Vilniaus „Versmės“ katalikiškojoje gimnazijoje nuo 2010 m. ugdymas grindžiamas asumpcionistine tradicija. Deja, šios kongregacijos dvasingumas ir edukacinė tradicija, kuri savitai išreiškia visuminį katalikiškąjį ugdymą, Lietuvoje kol kas menkai žinoma.

Katalikiškąjį ugdymą plačiai analizavo užsienio autoriai Anthony S. Brykas, Brianas J. Kely, Thomas H. Groome, Hermanas Lombaertsas, Johnas J. Convey. Lietuvoje šia tema tarpukaryje yra kalbėjęs Stasys Šalkauskis. Lietuvoje dėl istorinių aplinkybių katalikiškasis ugdymas, kaip mokykloje taikoma paradigma, ilgą laiką nebuvo analizuotas. Atgavus nepriklausomybę, katalikiškąją mokyklą tyrinėjo Ona Tijūnėlienė, Dalia Marija Stančienė, Juozas Žilionis, Vaineta Juškienė, Vilija Targamadzė.

Užsienyje ir Lietuvoje asumpcionistinis ugdymas mažai tyrinėtas. Paminėtini Héléne-Marie Bories, Françoise Mayeur, Claire Teresos Tchader, Geetos Prayikalas, Annos Carmelos Pessongo darbai. Galima rasti publicistinių straipsnių, pranešimų ir korespondencijos, taip pat asumpcionisčių vienuolijos vidinių dokumentų, kuriuose aptariamas ir analizuojamas asumpcionistinis ugdymas, jo istorija ir inovatyvūs taikymo būdai.

Ši tema aktuali, nes mažėja vienuolių kiekybinis indėlis katalikiškajame ugdyme, bet nemažėja katalikiškojo ugdymo poreikis. Todėl darbas turi ne tik mokslinę, bet ir praktinę naudą – pasaulyje nemažai mokyklų ir įvairių edukacinių projektų, pagrįstų šia ugdymo tradicija. Straipsnyje analizuojamos asumpcionistinio ugdymo, kuris jau taikomas Vilniaus „Versmės“ katalikiškojoje gimnazijoje, ištakos ir suformuluojami pagrindiniai šios ugdymo tradicijos dėmenys. Darbas suteikia pagrindą tolesniems ne tik asumpcionistinio ugdymo, bet ir apskritai katalikiškosios mokyklos tyrimams, platesnei istorinei analizei, tipologizavimui. Nors asumpcionistinis ugdymas Lietuvoje jau taikomas praktiškai, jo ištakos lietuvių kalba nėra išanalizuotos.

Tyrimo objektas – asumpcionistinio ugdymo ištakos ir tradicija.

Tyrimo tikslas – atskleisti asumpcionistinio ugdymo ištakas ir tradicijos pagrindinius dėmenis.

Tyrimo uždaviniai:

1. Remiantis Marijos Eugenijos biografija ir archyviniais šaltiniais, apibūdinti asumpcionistinio ugdymo formavimosi sąlygas ir prielaidas.
2. Pasitelkus archyvinius šaltinius rekonstruoti, kokia ugdomoji veikla vyko 1841 m. Paryžiuje įsteigtoje pirmojoje asumpcionistinėje mokykloje.
3. Remiantis Marijos Eugenijos „Patarimų apie ugdymą“ aptartimi, išskirti pagrindines istorines šios tradicijos charakteristikas.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė, archyvinės medžiagos tyrimas ir lyginamoji analizė. Katalikiškojo ugdymo savitumą geriausiai padeda atskleisti istorinė-teologinė prieitis. Darbe remiamasi Giuseppe's Groppo ugdymo teologija ir jos kitimo teorija. Pasak G. Groppo, ugdymo kiltis yra asmens ir bendruomenės tikėjimo patirtis, kuri įgauna formą priklausomai nuo istorinio ir sielovados konteksto. Religinis ugdymas – visų katalikiškojo ugdymo krypčių esminis dėmuo – yra integrali visuminio ugdymo dalis⁴.

Straipsnį sudaro trys dalys. Pirmojoje analizuojama Marijos Eugenijos patirtis ir edukacinės įžvalgos, kaip prielaidos ir sąlygos asumpcionistinei tradicijai formuotis. Antrojoje organizaciniu ir ugdymo turinio įgyvendinimo požiūriu tiriama pirmoji asumpcionistinė mokykla. Trečiojoje išskleidžiamos pagrindinės istorinės asumpcionistinio ugdymo charakteristikos. Siekiant išsamiau išanalizuoti asumpcionistinio ugdymo istoriją remiamasi ne tik literatūros šaltiniais, bet ir Marijos Dangun Ėmimo seserų kongregacijos (asumpcionisčių) archyvine medžiaga, saugoma Paryžiuje, centriniuose asumpcionisčių namuose. Dalis šių šaltinių yra suklasifikuoti ir publikuoti kaip archyvo chrestomatijos (TF – *Textes Fondateurs*). Jie straipsnyje numeruojami pagal archyve nurodytus šifrus. Ne visi archyviniai dokumentai yra sukataloguoti ir ne visiems suteikti numeriai. Todėl kartais nurodomas tik asumpcionisčių kongregacijos archyvas (toliau – AKA) ir dokumento pavadinimas.

1. Asumpcionistinio ugdymo ištakos: šv. Marijos Eugenijos biografija

Šiame skyriuje analizuojama šv. Marijos Eugenijos asmeninė patirtis ir biografijos faktai⁵, turėję įtakos jos edukaciniam projektui. Siekiant išsiaiškinti, kokios buvo asumpcionistinės ugdymo tradicijos kilties sąlygos ir prielaidos, pasitelkiami archyviniai šaltiniai ir Marijos Eugenijos biografiją tyrusių autorių įžvalgos. Asumpcionistinio ugdymo ištakas nagrinėję autoriai C. T. Tchader ir G. Prayikalam pabrėžia Marijos Eugenijos asmeninės patirties svarbą asumpcionistinei mokyklai⁶.

Kokie Marijos Eugenijos gyvenimo įvykiai ir su jais susijusios patirtys buvo lemtingi formuojant asumpcionistinio ugdymo viziją? Remiantis nagrinėtais šaltiniais išskiriami svarbiausi Marijos Eugenijos biografijos faktai, turėję įtakos minėtai ugdymo paradigmai:

1. Aristokratiška kilmė: gimė 1817 m. liberalaus italų kilmės bankininko šeimoje.
2. Mokyklos ir namų ugdymo įtaka: septynerių metų pradėjo lankyti mokyklą, bet dėl ligos mokslus nutraukė, todėl toliau Mariją Eugeniją mokė samdomi dvaro mokytojai.

3. Sunkūs išbandymai vaikystėje: tėvo verslo žlugimas, motinos mirtis per choleros epidemiją.

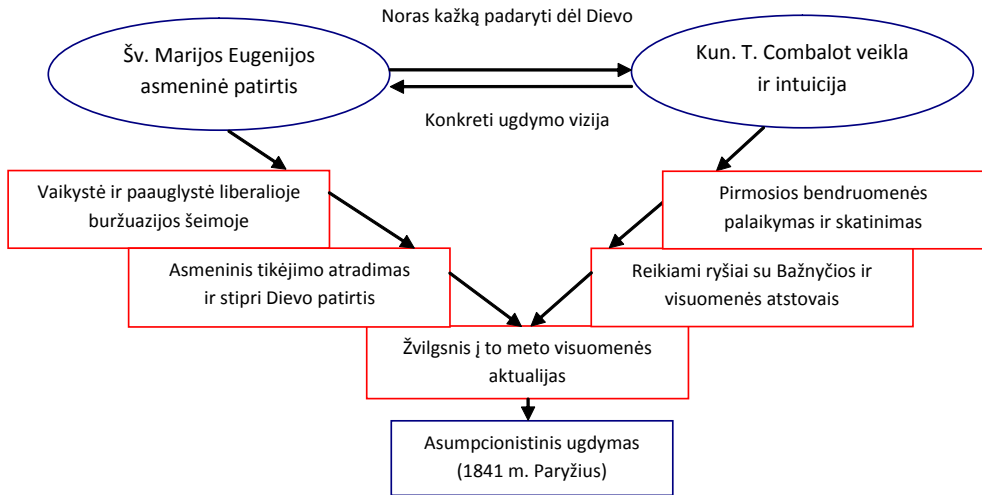
4. Religinė patirtis: Pirmoji Komunija Metze ir Dievo artumo suvokimas; 1836 m. gavėnios konferencija Paryžiuje, Dievo Motinos katedroje, ir tikėjimo reikšmės suvokimas bei asmeninis priėmimas⁷.

Apie šiuos savo gyvenimo įvykius Marija Eugenija dažnai rašo laiškuose, kalba kapi-tulose, t. y. vienuolyno vyresniosios mokymuose savo bendruomenei, jais iliustruoja, grindžia naujai kuriamos kongregacijos viziją.

Liberalios aristokratų šeimos gyvenimas dvare ir pažangios pažiūros lėmė stiprų ir emociškai stabilų Marijos Eugenijos būdą⁸. Kaip teigia s. Thérèse Maylis, asumpcionisčių kongregacijos archyvistė, Marijos Eugenijos asmenybę formavo laisva dvasia, išsilavinusi šeima, vertinamas atvirumas, drąsa, dosnumas, paprastumas ir tai atspindi naujai įkur-tos kongregacijos dvasia⁹. Marija Eugenija atsiminimuose nekalba apie dvare dirbusius mokytojus, jos mokytoja buvo motina: „Mano motina norėjo manyje matyti krikščionę ir, būdama stipri bei energinga moteris, ugdė gebėjimą atsižadėti, kas man atrodė labiau krikščioniška nei bet koks religinis auklėjimas.“¹⁰ Gausi šeimos biblioteka ir skaitymo kultūra Marijai Eugenijai padėjo išsiugdyti autodidaktinius gebėjimus¹¹.

Apie Pirmosios Komunijos patirtį jau suaugusi Marija Eugenija rašo „Dievas man tikrai tapo viskuo. Ar galiu mėgaudamasi tuo praleisti visą savo maldos laiką? Ar to užteks? <...> turiu dirbti dėl Dievo.“¹² Paauglystės dienoraščiuose Marija Eugenija atsi-skleidžia kaip skvarbaus proto ir labai smalsi: „Norėčiau viską išanalizuoti. Leistis į nepa-žįstamus kraštus, klausinėdama visų, kas mane supa, vejama kažkokio nerimastingo noro viską suprasti bei rasti tiesą.“¹³ Ypač po motinos mirties ir patyrusi salonų gyvenimo tuštybę Marija Eugenija kelia egzistencinius klausimus. Įvykis Dievo Motinos katedroje (žr. 5 nuorodą) yra posūkis edukacinio projekto įgyvendinimo link: ieškoti Tiesos ir padėti kitiems ją surasti. Tokia yra pirmosios mokyklos pagal Mariją Eugeniją vizija ir tikslas. Projektas pradedamas įgyvendinti po susitikimo su kun. Théodore'u Combalot, kuris Marijos Eugenijos viziją pasiūlo susieti su aukštuomenės mergaičių ugdymu. Marija Eugenija turėjo pamažu priimti šią misiją kaip Dievo duotą ir padaryti ją sava. Naujos kongregacijos, skirtos mergaitėms ugdyti, kūrimą Marija Eugenija korespondencijoje vadina „jūsų darbas“, paskui „mūsų darbas“, o galiausiai „Dievo darbas“. Galima teigti, kad raginimą auklėti mergaites Marija Eugenija priėmė kaip misiją, o paskui pasitelkė vidinę intuiciją bei patirtį ir padarė sava. Iškeliami du ugdymo prioritetai: proto lavini-mas ir tvirtų krikščioniškųjų nuostatų ugdymas. Remdamasi savo patirtimi Marija Euge-nija suprato, kad šie du aspektai yra esminiai norint išugdyti moteris ne tik kaip žvias salonų damas, bet ir kaip vaikų motinas bei lygiavertes vyrų partneres visuomeniniame gyvenime. C. T. Tchader pabrėžia, jog yra stipri jungtis, o kartu ir įtampa tarp asmeni-nės gyvenimo patirties ir ugdymo išvalgų; tarp dvasinių idėjų ir konkrečių galimybių¹⁴. Kun. T. Combalot turėjo reikiamus ryšius Bažnyčioje ir reikalingų draugų bei bendra-minčių, kad padėtų įgyvendinti šią ugdymo idėją. Tirtuose šaltiniuose nekalbama apie tai, kad Marija Eugenija būtų norėjusi sukurti asumpcionistinių mokyklų tinklą arba kad būtų pasinėjusi į ugdymo procesą pirmojoje mokykloje. Taip pat Marija Eugenija nie-kur nemini, kad būtų įkūrusi tokią mokyklą, kokios pati neturėjo arba kokios jai trūko.

Tačiau asumpcionistinio ugdymo tradicijos bruožai leidžia daryti šią prielaidą. Ugdymo procesą praktiškai įgyvendino daugiausia s. Marija Augustina: ji perrašė ir pritaikė įvairias tuometines ugdymo programas, sudarė ugdymo planą, buvo atsakinga už pirmosios mokyklos kasdienę veiklą. Tuo tarpu Marija Eugenija rūpinosi besikuriančios vienuolijos plėtra, seserų dvasiniu ugdymu. 1 pav. iliustruoja asumpcionistinio ugdymo ištakas ir ryšius su kongregacijos įkūrėja Marija Eugenija bei jos bendražygiu kun. T. Combalot.

1 pav. Asumpcionistinio ugdymo ištakos: šv. Marijos Eugenijos biografijos faktai ir kun. T. Combalot indėlis

Taigi Marijos Eugenijos ugdymo vizijai didelę įtaką turėjo jos kilmė, vaikystė aristokratiškoje šeimoje, tikėjimo patirtis per Pirmąją Komuniją ir tikėjimo atnaujinimas Dievo Motinos katedroje po didelių šeimos nelaimių. Kun. T. Combalot daugiausia prisidėjo prie to, kad Marijos Eugenijos siekiai būtų įgyvendinti praktiškai.

2. Pirmoji asumpcionistinė mokykla ir ugdomoji jos veikla

Straipsnyje analizuojamas pirmasis asumpcionistinio ugdymo formavimosi etapas, t. y. 1841–1849 metai. 1849 m. asumpcionistinė mokykla įkurta už Prancūzijos ribų, Pietų Afrikoje. Vėliau akivaizdi plėtra, įsteigtos mokyklos Ričmonde, Anglijoje (1850 m.), ir Sedane, Prancūzijos rytuose (1854 m.), taigi prasideda naujas asumpcionisčių kongregacijos bei jos edukacinės veiklos laikotarpis.

Tiriant šį etapą naudojamosi AKA medžiaga: 1. Pirmųjų mokinių registracijos žurnalu 1841–1842 m. (AKA, 00VI2); 2. Ataskaita, kurios 1848 m. paprašė mokyklų inspekcija. Jos originalas nėra išlikęs, remiamasi tuo, ką 1848 m. laiške Marija Eugenija perrašė kun. Emmanueliui d'Alzonui, bendražygiui ir dvasios tėvui. Laiškas naudojamas kaip pirminis šaltinis (AKA, Vol. VI, No. 1516); 3. Informaciniu pranešimu, plintu mokinių tėvams 1843 m. (AKA, HIIIb); 4. Marijos Eugenijos korespondencija (AKA, No. 1501,

1502, 1504); 5. Marijos Eugenijos mokymais kapitulose apie auklėjimą. Išsamesnėms studijoms šiuo klausimu padėtų Marijos Eugenijos oficialios korespondencijos su Bažnyčios atstovais (dėl naujų mokyklų steigimo), mokyklų inspektorais, mokinių šeimomis, kitų asumpcionistinių mokyklų statutų analizė.

Pirmasis įrašas mokinių registracijos žurnale liudija, kad pirmoji asumpcionistinė mokykla pradėjo veikti 1841 m. spalį (diena nenurodyta). Joje mokėsi 11 mergaičių. Pirmoji klasė sudaryta šeimos principu, nes mergaičių amžius buvo nuo 5 iki 15 metų¹⁵. Tėvai, atiduodami mergaites į mokyklą, jų auklėjimą visiškai patikėdavo vienuolėms, nes dauguma mokinių gyveno mokyklos bendrabutyje. Tėvai mokyklos gyvenime dalyvavo tik tiek, kad mokėdavo už mokslą ir kiekvieną mėnesį iš mokyklos gaudavo informaciją apie vaiko pasiekimus. Bendrabučio tvarka informaciniame leidinyje tėvams apibūdinama kaip „motiniška“¹⁶. „Taip asumpcionistinio ugdymo matrica tampa tam tikra šeima arba bendruomenė, kuriama per pagarbius santykius, draugiškumą ir įsipareigojimą vieni kitų atžvilgiu.“¹⁷ Šeimyniškumas asumpcionistinėje mokykloje nuo pat pradžių nėra tapatus uždarumui, apsaugai, komforto zonai. Marija Eugenija savo laiške Paryžiaus vyskupo vikarui kun. Jeanui-Nicaisėui Grosui bando paaiškinti, kad mergaitėms iš pasiturinčios buržuazijos šeimų labai svarbu patirti kuklų gyvenimą¹⁸. Šeimyniškumas perauga į socialinį ugdymą ir solidarumo su visuomene patirtį. Šeimyniškumas užtikrina, kad „katalikiškasis ugdymas nėra tik asmeninio šventumo kelias, bet ir visuomenės dorinimas“¹⁹. Jis vyksta ne per paternalistinį santykį su neturtingaisiais, bet per realaus gyvenimo pažinimą. Pasak C. T. Tchader, mokyklos tikslas – parengti mergaites ne tik jų socialinio sluoksnio gyvenimui, bet ir tokiam, kokį gyvena kiti²⁰. Pavyzdžiui, 1843 m. pirmojoje mokykloje įsikūrė draugija, kuri rūpinosi neturtingaisiais: mokinės iš sutaupytų kišenpinigių aukojo stokojantiesiems, siuvo vaikams drabužėlius, lankė šeimas. Marija Eugenija tokią patirtį įgijo dar vaikystėje, kai su mama lankė neturtinguosius Preišo dvare. Mokymas glaudžiai siejamas su auklėjimu. Marija Eugenija dvasios tėvui kun. E. d'Alzonui rašo: „Mokymas šiuose namuose yra ypatingas – visos pamokos sudarytos taip, kad vaikas ne tik įsimintų tam tikrus faktus, bet kad ugdytų mąstymą, gebėjimą vertinti, turėtų moralinį požiūrį į visa tai, ką sužino ir išmoksta.“²¹

Mokinių registracijos žurnalas 1841–1845 m. liudija, jog mokinių kaita labai didelė – kai kurios mergaitės mokydavosi tik vienerius ar dvejus metus. Tokios kaitos priežastį dabar sunku paaiškinti, galima tik interpretuoti šį faktą. Kaip teigia F. Mayeur, tai būdinga to laikotarpio mergaičių mokykloms. Pasimokusios keletą metų mergaitės grįždavo atgal į šeimą²². Kitas galimas paaiškinimas – nauja mokykla dar nesugebėjo patenkinti visų šeimų poreikių arba pelnyti pasitikėjimą ir, pasimokusios keletą metų, mergaitės pereinavo į kitą mokyklą. Marija Eugenija neatrodo susirūpinusi dėl mokinių kaitos, galima daryti prielaidą, kad tai buvo įprastas reiškinys ugdymo įstaigose. Ji tik teigia norinti pritraukti naujosios liberalios aristokratijos šeimas ir suteikti solidų akademinį parengimą²³.

Pirmųjų mokinių pavardės ne tik prancūziškos, bet ir lenkiškos, vokiškos bei angliškos. Gal mokyklai tokia tautinė įvairovė būdinga dėl to, kad pati seserų bendruomenė nuo pat įsikūrimo buvo tarptautinė? Mokyklą tėvams pristatančiame leidinyje nurodoma, jog mokinės, kurių gimtoji kalba nėra prancūzų, bus sustiprintai mokomos prancūzų

kalbos²⁴. Galima daryti prielaidą, kad pirmosios mokyklos mokinės ir yra iš T. Comba-
lot 1841 m. „Įvade į asumpcionisčių konstituciją“ minimų šeimų: „Anglijos, Amerikos,
Italijos ir Šiaurės šalių šeimos nori prancūziško auklėjimo jaunuomenei, kuri jų šalyse
užims svarbias vietas kultūros ir visuomenės gyvenime.“²⁵ Šių šeimų netenkino tradicinis
katalikiškasis ugdymas, bet visgi jos nenorėjo savo vaikų leisti į pasaulietines mokyklas
ir ieškojo kitokio, galbūt naujo, liberalesnio katalikiškojo auklėjimo. Tai rodo, kad pir-
moji asumpcionistinė mokyklos bendruomenė – tarpkultūrinė ir tarptautinė. Ši aplinka
padėjo suteikti solidų akademinį pasirengimą, ypač pabrėžiant kalbų mokymą.

Akademiškumo svarbą liudija ir archyvuose saugomos kelios pirmosios mokyklos
knygos. Pavyzdžiui, viena iš jų padovanota Emmai Royan (1841 m. ji buvo tarp pir-
mųjų asumpcionistinės mokyklos mokinių) kaip prizas už literatūrinius pasiekimus
(pranc. *Prix de littérature*). XIX a. knygos labai brangios, todėl tokia dovana rodo ne
tik tuo metu taikytą skatinimo sistemą, bet ir tai, kad mokslas vertintas ir iškeltas į pir-
mają vietą. Pirmojoje asumpcionistinėje mokykloje, kaip ir visose katalikiškosiose moky-
klose, daug reikšmės teikta mokytojų kvalifikacijos tobulinimui ir tai siejama su mokinių
pažangos siekiu. Marija Eugenija mini svarbius to meto kultūros ir pasaulietinio švie-
timo veikėjus: „Nežinau, ką rašė De Lambert’as, Necjer, De Rémusat, Martinas ir daugelis
kitų, kurių veikalai neturi praslysti mums pro akis. Turime išnagrinėti, kad žinotume, ką
galime iš jų naudingo pasiimti.“²⁶

Apibendrinant galima teigti, kad pirmajai asumpcionistinei mokyklai būdingas šei-
myniškumas, socialinis (krikščioniškosios artimo meilės) ugdymas. Mokinės mokėsi
tarpkultūrinėje aplinkoje, tai leido įgyvendinti akademinius siekius, ypač sustiprinant
kalbų mokymą. Nors visos mokinės kilusios iš pasiturinčios aristokratijos šeimų, bet jų
tautinė kilmė nevienalytė.

3. Asumpcionistinės ugdymo tradicijos charakteristikos „Patarimuose apie ugdymą“

F. Mayeur ir C. T. Tchader sutaria, kad asumpcionistinis ugdymas sunkiai apibrėžiamas
kaip metodologinė sistema, nes visų pirma atsirado kaip praktika, kilusi iš įkūrėjų vizijos,
ir tik vėliau buvo formuluojami teoriniai principai. Tai būdinga ir kitoms katalikiškojo
ugdymo mokykloms, pavyzdžiui, Marijos Eugenijos amžininko Jono Bosko sukur-
tai prevencinei ugdymo sistemai²⁷. Marijos Eugenijos 1842 m. parašyti „Patarimai apie
ugdymą“ (*Conseils sur l'Education*) (toliau – „Patarimai“) yra vienintelis kryptingas šios
ugdymo tradicijos pradininkės tekstas apie ugdymą. Šiame skyriuje aptariama asump-
cionistinio ugdymo paradigma, remiantis „Patarimais“, kurie, kaip nurodo C. T. Tchader,
taip ir liko nebaigti²⁸. Kodėl Marija Eugenija neparašė „Patarimų“ tęsinio, autoriai nes-
ima spėti. Nors „Patarimų“ ji toliau neberašė, bet apie ugdymą kalbėjo kapitulose, yra
išlikusi korespondencija su seserimis, Bažnyčios atstovais. Laiškai ir mokymai kapitulose
atspindi bręstančią ugdymo viziją ir sukaupią kongregacijos patirtį. „Patarimai“ yra pir-
masis Marijos Eugenijos užrašytas tekstas apie ugdymą, todėl kai kurios išvalgos – tik
asumpcionistinio ugdymo užuomazga, vėliau ji pati taisė ir pildė šį tekstą parašėse, tarp
eilučių iki 1898 m. (Marijos Eugenijos mirties metai). Marija Eugenija 1840 m. laiške

kun. E. d'Alzono klausia, ar ji turi rašyti „Patarimus“, kurių prašo seserys vienuolės. Deja, kun. E. d'Alzono atsakymas nėra išlikęs, bet pradėti rašyti „Patarimai“ leidžia manyti, kad ji iš bendražygio gavo ne tik pritarimą, bet ir paskatinimą. „Patarimų“ tekstas skirtas pirmajai mokyklai. Nors Marija Eugenija nenurodė platesnės teksto reikšmės, jis tapo esminiu istoriniu dokumentu tarptautiniam asumpcionistinių mokyklų tinklui. „Patarimai“ turi tikslų adresatą ir apibrėžtą teminį lauką: jie skirti vienuolėms, dirbančioms mergaičių pensionate. Šis faktas patvirtina, jog pirma buvo ne sukurta teorinė sistema, vėliau įgyvendinta praktiškai, bet atvirkščiai – viskas prasidėjo nuo praktikos. Asumpcionistinė mokykla mergaitėms iš aristokratiškų šeimų kūrėsi kaip nauja pedagoginė praktika, o tik paskui buvo aprašyta. Marija Eugenija tvirtina, esą jos, vienuolės, norėdamos būti geros ugdytojos, turėsiančios labiau įsigilinti į garsius autorius, t. y. skaityti, studijuoti, kad suprastų, kokios yra tuometinės ugdymo tendencijos. Taip Marija Eugenija siekia profesionalizuoti savo ugdymo viziją, kylančią iš dvasinės patirties ir įsiklausymo, ko tuo metu labiausiai reikia visuomenei.

Apibrėždama asumpcionistinės mokyklos tikslą Marija Eugenija remiasi šv. Augustino dviejų miestų parabole. Ji mano, jog ugdomi vaikai paliks egoizmo miestą ir sugebės pereiti į atsidavimo, gebėjimo aukotis, broliškumo civilizaciją²⁹. Marija Eugenija neteigia, kad mokykla yra vieta, kur ugdomi kandidatai į vienuolius (-es). Pirmiausia mergaites reikia ugdyti doromis moterimis, o jei jos bus pašauktos Dievo, vienuolėmis taps vėliau³⁰. Dabar šis teiginys nestebina, bet XIX a. kontekste, kai daugelis vienuolijų mokyklų ir mažųjų seminarijų siekė ugdyti kandidatus į vienuolius (-es), tokia nesuinteresuota nuostata skamba naujai. Tradicinis katalikiškasis ugdymas pabrėždavo asmens tobulinimą ir parengimą amžinajam gyvenimui, o Šviečiamajame amžiuje atsiranda pasaulietinis mokinio rengimas gyvenimui pagal jo luomą ir su juo susijusias pareigas. Marijos Eugenijos formuluojami ugdymo tikslai, likdami katalikiškojo ugdymo paradigmoje, atitinka minėtas Šviečiamojo amžiaus ugdymo tendencijas.

Siekiant šių tikslų Marija Eugenija siūlo meilės pedagogikos kelią, pirmasis jį įvardijo dar šv. Augustinas. Nežinia, ar dėl edukacinio žodyno stygiaus ir patirties trūkumo, o gal dėl vienaprasmės religinės prieitės, Marija Eugenija nurodo vienintelį ugdymo metodą: „Būti kuo arčiau Jėzaus Kristaus, kad viską galėtum spręsti pagal Jo pavyzdį.“³¹ Vėliau ji sukonkretina ir pateikia keletą gairių, kurių turėtų laikytis vienuolės, dirbančios mokykloje:

1. Ugdat mergaites laikytis motiniškos pozicijos;
2. Išlikti tiesoje (turėti aiškią poziciją);
3. Mylėti mokines net tada, kai tam sunku rasti priežastį;
4. Pedagoginėje bendruomenėje kartais geriau pasirinkti prastesnį metodą, bet kad jis būtų taikomas visų mokytojų.

Meilės ir optimizmo reikalavimas aktualus ugdytojams, bet jis skiepijamas ir mokiniams. Marija Eugenija mokytojoms yra labai reikli, „uolumas, kaip ir meilė, niekada nesako „gana“³². Ji teigia, kad reikia gerai išsižiūrėti į save, galbūt nusivylimas mokiniu ateina iš paties mokytojo negebėjimo išvelgti teigiamus bruožus, o tai kyla iš jų pačių nuodėmingo perfekcionizmo³³.

„Patarimuose“ Marija Eugenija atskleidžia, jog labiausiai norėtų mokinių, kurios nepažįsta Jėzaus Kristaus, nes mokykla gali būti vienintelė vieta, kur jos galės susitikti su Kristumi, „joms labiausiai reikia religinio ugdymo“³⁴. Tai gana naujas požiūris XIX a. kontekste. Tokį Marijos Eugenijos pasirinkimą paaiškina jos troškimas skelbti tikėjimo žinią ir krikščioniškai auklėti, o ne tik suteikti lavinimą atsižvelgiant į tėvų pageidavimus. Taigi asumpcionistinėje mokykloje pirmenybė teikiama auklėjimui. Marija Eugenija auklėjimu vadina mokymąsi gyventi tokį gyvenimą, kuriame pasirenkama „ta pati laikysena kaip Jėzaus Kristaus“³⁵. Tokių nuostatų, kokias turėjo Jėzus, reikalaujama iš mokytojų ir tokia vidinė laikysena ugdoma klasėje. „Patarimuose“ pabrėžiami šie ugdytinio charakterio bruožai: paprastumas, kantrumas, švelnumas, geranoriškumas, kuklumas, psichologinis stabilumas (pranc. *égalité du caractère*), gebėjimas dirbti kartu ir pasiaukoti. Marijos Eugenijos parašytuose „Patarimuose“ daugiausia dėmesio skiriama auklėjimui: ji neatmeta lavinimo būtinybės, bet lavinimas be auklėjimo nepasiekia savo tikrojo tikslo. Tai būdinga katalikiškajam ugdymui nuo pat patristinio laikotarpio³⁶.

1 lentelėje matyti Marijos Eugenijos asmeninės patirties, pirmosios asumpcionistinės mokyklos ir „Patarimų“ sąsajos. Akivaizdi vizijos sąveika su konkrečiomis ugdymo situacijomis ir kultūrine aplinka. Pavyzdžiui, Marijos Eugenijos patirtas kultūrinis atvirumas vaikystėje skatina praktiškai ugdyti įvairių tautybių, liberalių aristokratiškų šeimų dukras ir atsiverti tam Paryžiaus visuomenės sluoksniui, kuris nutolęs nuo Bažnyčios gyvenimo.

1 lentelė. Marijos Eugenijos asmeninės patirties, pirmosios asumpcionistinės mokyklos ir „Patarimų apie ugdymą“ palyginimas asumpcionistinio ugdymo kontekste

Marijos Eugenijos asmeninė patirtis	Pirmoji asumpcionistinė mokykla (1841–1849 m.)	„Patarimai apie ugdymą“ (1842 m.)
Gyvenimas ir mokymasis šeimos dvare kartu su kitais vaikais ir samdomais mokytojais	Šeimyniškumas	Pedagoginės bendruomenės vienybė, motiniška dvasia ir meilė mokinėms
Aristokratiška kilmė, liberali aplinka	Atvirumas įvairioms kultūroms	Mokinės, kurios dar nepažįsta Jėzaus
Autodidaktiniai gebėjimai, dvaro mokytojų suteiktas išsilavinimas	Akademiniai siekiai	Ugdymas, skirtas parengti mergaites asmeniniam ir visuomeniniam gyvenimui
Mamos pavyzdys lankant neturtinguosius dvaro apylinkėse	Socialinis jautrumas (artimo meilės ugdymas)	Auklėjimo svarba, vertybinis ugdymas
Pirmosios Komunijos patirtis ir įvykis Dievo Motinos katedroje	Tikėjimo ugdymas kaip atsvara aklai religinei praktikai	Viso ugdymo pagrindas yra tikėjimas ir dvasingumas

Apibendrinant galima teigti, kad „Patarimai“ skirti konkrečiai seserų bendruomenei, dirbančiai ką tik įkurtoje mokykloje, jie pagrįsti religiniu mokymu ir yra metodologinė literatūra pirmosioms mokytojoms. „Patarimuose“ pabrėžiamas auklėjimas remiantis krikščioniškosiomis vertybėmis, o ugdymo tikslas – parengti mergaites asmeniniam ir visuomeniniam gyvenimui.

Išvados

1. Asumpcionistinio ugdymo tradicijos formavimuisi įtakos turėjo Marijos Eugenijos asmeninė edukacinė ir tikėjimo patirtis. Vaikystės ir paauglystės patirtis skatino siekį suteikti platesnį ir vertybėmis pagrįstą auklėjimą iš aristokratijos kilusioms mergaitėms. Įgyvendinant asumpcionistinių ugdymą lemiamas buvo susitikimas su kun. T. Combalot – jis paragino Mariją Eugeniją įsteigti mokyklą mergaitėms ir padėjo užmegzti reikiamus ryšius.

2. 1841 m. Paryžiuje įkurtoje pirmojoje asumpcionistinėje mokykloje buvo pabrėžiamas šeimyniškumas, krikščioniškosios meilės ugdymas kaip socioedukacinė kryptis, atvirumas įvairioms kultūroms ir aukšti akademiniai reikalavimai, tai nebuvo būdinga to meto mergaičių ugdymui. Asumpcionistinėje mokykloje pirmenybė teikta auklėjimui ir socialinei atsakomybei. Tikslai keliami atsižvelgiant pirmiausia į vaiko poreikius: parengti jį asmeniniam ir visuomeniniam gyvenimui.

3. Asumpcionistinio ugdymo pradininkės Marijos Eugenijos tekste „Patarimai apie ugdymą“ išdėstytas jos požiūris į ugdymą. Tai tikslinis tekstas vienuolėms apie ugdymo dvasingumą arba teologinę prieitį pirmojoje mokykloje, auklėjimo svarbą, diegtinas vertybes ir mokytojo laikyseną. Apibrėžiami asumpcionistinės tradicijos esminiai principai: bendruomenės vienybė, visapusiškas mokinio pasirengimas, laisvės ir tikėjimo svarba ugdymo įstaigose, ne religinis, o daugiau vertybinis pamaldumo ugdymas, pagrįstas krikščioniškąja nuostata ir grindžiamas vieninteliu metodu: „spręsti, kaip spręstų Jėzus Kristus“.

Toliau gilinantis į asumpcionistinių ugdymą kaip vieną iš katalikiškojo ugdymo kryptių būtų naudinga nurodyti asumpcionistinio ugdymo raidos etapus kultūriniam ir istoriniam kontekste. Reikėtų apibrėžti nekintančius bruožus ir jų praktinę raišką įvairiose kultūrose skirtingais laikotarpiais, tirti charizmos įkultūrinimo procesus. Tai būtų galima atlikti toliau analizuojant asumpcionistinių mokyklų archyvinę medžiagą: registracijos knygas, statutus, programas, Marijos Eugenijos ir kitų seserų korespondenciją bei kapi-tulos dokumentus.

NUORODOS

- ¹ *Targamadžė V.* Saugojamoji sistema – laisvojo ugdymo paradigmos įgyvendinimo Lietuvoje galimybė // *Logos*. 2012. Nr. 70. P. 149.
- ² *Assumption* lietuviškai reikštų „apimti, apglėbti, pakylėti“. Katalikų teologijoje šis žodis vartojamas Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo slėpiniui (lot. *Maria assumpta*) nusakyti.
- ³ *Instruction de chapitre*. 1878–1879. Solesmes. 1899. P. 51.
- ⁴ *Gropo G.* *Teologia dell'Educazione*. Roma: LAS. 1991. P. 19–63; 237–252; 337–364.
- ⁵ Šv. Marija Eugėja (Anne-Eugénie Milleret de Brou) gimė 1817 m. Metzėje, Prancūzijoje, turtingo italų kilmės bankininko ir prancūzės šeimoje. Būdamą septynerių pradėjo lankyti pradinę mokyklą Metzėje, bet po kelerių metų susirgo vidurių šiltine, todėl tėvai nusprendė tausoti dukters sveikatą ir persikėlė į šeimos dvarą Preišė. Preišo dvare samdomi mokytojai mokė šeimos vaikus skaityti, rašyti, skaičiuoti, geografijos, vokiečių kalbos (nes šeimos dvaras buvo netoli Vokietijos sienos), šokti, groti pianinu, piešti. Idiliška vaikystė baigėsi, kai žlugo tėvo verslas, po kelerių metų Paryžiuje per choleros epidemiją mirė motina. Paauglė apsigyveno pas kilmingas giminaites Paryžiuje. Marija Eugėja patyrė didelę viena-tvę ir ėmė ieškoti tikėjimo, gyvenimo prasmės. Lūžis įvyko

- Paryžiaus Dievo Motinos katedroje, kai buvo aštuoniolikos. Vėliau susitiko su kun. T. Combalot, jis paskatino įkurti moterų vienuoliją, kuri rūpintųsi mergaičių auklėjimu. 1839 m. Marija Eugenija kartu su angle Terese Emanuele de Comarque įkūrė Marijos Dangun Ėmimo seserų kongregaciją, pagrindinė jos misija turėjo būti mergaičių auklėjimas. Marija Eugenija mirė 1898 m., tuo metu jau veikė keliasdešimt vienuolyno bendruomenių ir mokyklų ne tik Prancūzijoje, bet ir Anglijoje, Ispanijoje, Filipinuose, Brazilijoje. 2006 m. popiežius Benediktas XVI ją paskelbė šventąja ir taip patvirtino šv. Marijos Eugenijos indėlį į katalikiškąjį ugdymą XIX a.
- 6 *Prayikalam G.* Hermeneutical Study of the Principles of Education of st. Marie Eugenie // Research journal. Manila. 2009. Vol. 16. P. 1–3; 53–75. *Tchader C. T.* Mère Marie Eugénie et l'Éducation propre à L'Assomption // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Actes du Colloque du Centenaire. Paris: Don Bosco. 1999. P. 3–10.
 - 7 *Bories H.-M.* Meilė be ribų. Vilnius: Lumen fondo leidykla. 1995. P. 9–19.
 - 8 *Poinsenet M. D.* Feu vert au bout d'un siècle Mère Marie Eugénie de Brou. Paris: Saint-Paul. 1971. P. 220.
 - 9 *Thérèse Maylis.* Mère Marie Eugénie. Une vie, une oeuvre // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Actes du Colloque du Centenaire. Paris: Don Bosco. 1999. P. 51–52.
 - 10 AKA. Vol. VI. No. 1501.
 - 11 *Tchader.* Ten pat. P. 53–75.
 - 12 AKA. Vol. II. No. 175.
 - 13 AKA. Vol. II. No. 151.
 - 14 *Tchader.* Ten pat. P. 66–68.
 - 15 Mokinių registracijos žurnalas // AKA. 00VI2.
 - 16 Informacinis pristatymas tėvams apie mokyklą. 1843 m. // AKA. HIIIb.
 - 17 *Tchader.* Ten pat. P. 70.
 - 18 AKA. Vol. VI. No. 1504.
 - 19 *Avanzini G.* La pédagogie de l'Assomption: quelle spécificité? // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Paris: Editions Don Bosco. 1998. P. 99.
 - 20 *Tchader.* Ten pat. P. 71.
 - 21 AKA. Vol. IX. Nr. 1813.
 - 22 *Mayeur F.* L'Éducation des filles en France au XIX siècle // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Actes du Colloque du Centenaire. Paris: Don Bosco. 1999. P. 1–16.
 - 23 *Marija Eugenija.* Laiškas kun. Gros // TF. 1991. P. 86.
 - 24 Informacinis pristatymas tėvams apie mokyklą // Ten pat.
 - 25 *Combalot T.* Įvadas į asumpcionisčių konstituciją // TF. 1991. Vol. 1. P. 24.
 - 26 *Marija Eugenija.* Patarimai apie ugdymą // TF. 1991. P. 533.
 - 27 *Ferrero B.* Žvilgsnis į praeitį ir ateitį: saleziečių prevencinė ugdymo sistema. Vilnius: Saleziečių Vilniaus namai. 2014. P. 7.
 - 28 *Tchader.* Ten pat. P. 53–75.
 - 29 AKA. No. 1511. P. 547.
 - 30 Ten pat.
 - 31 Ten pat.
 - 32 Ten pat. P. 563.
 - 33 Ten pat.
 - 34 Ten pat. P. 551.
 - 35 Ten pat. P. 553.
 - 36 *Jakavičius V.* Edukologijos istorijos logografika: studijoms. Kaunas: Technologija. 2002. P. 47.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Asumpcionisčių kongregacijos archyvinė medžiaga (AKA).
2. *Avanzini G.* La pédagogie de l'Assomption: quelle spécificité? // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Paris: Editions Don Bosco. 1998. P. 97–113.
3. *Bories H.-M.* Meilė be ribų. Vilnius: Lumen fondo leidykla. 1995.
4. *Groppo G.* Teologia dell'Educazione. Roma: LAS. 1991.
5. *Ferrero B.* Žvilgsnis į praeitį ir ateitį: saleziečių prevencinė ugdymo sistema. Vilnius: Saleziečių Vilniaus namai. 2014.
6. Instruction de chapitre. 1878–1879. Solesmes. 1899.
7. *Jakavičius V.* Edukologijos istorijos logografika: studijoms. Kaunas: Technologija. 2002.
8. *Mayeur F.* L'éducation des filles en France au XIX siècle // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Actes du Coloque du Centenaire. Paris: Don Bosco. 1999. P. 1–16.
9. *Poinsenet M. D.* Feu vert au bout d'un siècle Mère Marie Eugénie de Brou. Paris: Saint-Paul. 1971.
10. *Prayikalam G.* Hermeneutical Study of the Principles of Education of st. Marie Eugenie // Research journal. Manila. 2009. Vol. 16. P. 1–3.
11. *Targamadžė V.* Saugojamoji sistema – laisvojo ugdymo paradigmos įgyvendinimo Lietuvoje galimybė // Logos. 2012. Nr. 70.
12. *Tchader C. T.* Mère Marie Eugénie Milleret et l'éducation propre à l'Assomption // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Actes du Coloque du Centenaire. Paris: Don Bosco. 1999. P. 53–75.
13. Textes Fondateurs. Religieuses de l'Assomption. Rome: Tipografica Leberit. 1991.
14. *Thérèse Maylis.* Mère Marie Eugénie. Une vie, une oeuvre // Mère Marie-Eugénie Milleret, Fondatrice des Religieuses de l'Assomption. Actes du Coloque du Centenaire. Paris: Don Bosco. 1999. P. 17–52.

Gauta: 2014 03 26

Parengta spaudai: 2014 05 23

Danguolė GERVYTĖ, Artūras LUKAŠEVIČIUS

THE ROOTS AND TRADITION OF THE ASSUMPTIONIST EDUCATION

S u m m a r y

The research field of this article has been little analysed. The assumptionist education has its roots in the 19th century France, and nowadays is implemented in many parts of the world, including Lithuania.

The aim of the article is to analyse the sources of the assumptionist education and its tradition.

To achieve this aim, following goals are pursued: 1) to discuss the conditions and premises that influenced the creation of Assumption schools based on the archive material and the biography of Marie Eugénie Milleret; 2) to reconstruct the process of organising the first Assumption school in Paris in 1841 and the educational work that was done in it based on the archive material; 3) to reveal essential historical characteristics of this tradition based on the analysis of the “Counsels on education” written by Marie Eugénie Milleret.

In order to fulfil these goals, the article analyses scientific literature on the Assumptionist education and the archive material. The historical-theological approach proposed by G. Groppo (1991) was chosen. It claims that an education tradition is born from personal and communal faith experience and gets its shape in relation to the historical context. Religious education, as a reference point of any Catholic educational paradigm, is an integral part of global education.

The research reveals that:

1. Marie Eugénie Milleret's, the foundress of the Congregation of the Religious of the Assumption, personal faith experience had a decisive role in the creation and direction of the assumptionist education

paradigm. This determined her choice to open schools for bourgeoisie girls whose families were not satisfied with traditional Catholic schools. It also determined the importance given to value education. The implementation of this vision of education was greatly influenced by the meeting of the future foundress with Father Combalot.

2. Typical traits of the first Assumption school in Paris were family spirit, development of Christian practical love (socio-educational orientation in formation), rich intercultural environment, and high academic requirements. The aims were formulated from the perspective of the girl seeking to prepare her for life.

3. The “Counsels on education”, as the oldest text expressing Marie Eugenie’s vision on education, was written for sisters working in the first school. It talks about the spirituality of education and the religious approach to this work. Formulated aims emphasize the importance of education. The text highlights the fact that educator’s attitude must reflect the image of Jesus Christ. It points out the priorities of the assumptionist education: unity among educators in their educational practice, spirit of freedom and faith, value education (development of “natural virtues”).

For further research it would be useful to analyse the development of the assumptionist education using material from Congregational and schools’ archives, the correspondence of Marie Eugenie and her chapters.

Practical and scientific meaning of this work: it is a research into the educational tradition that is still being innovatively implemented throughout the world.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: asumpcionistinis ugdymas, ugdymo paradigma, katalikiškasis ugdymas.

KEY WORDS: assumptionist education, educational paradigm, catholic education.

Danguolė GERVYTĖ – edukologijos magistrė, Vilniaus „Versmės“ katalikiškosios gimnazijos direktoriaus pavaduotoja. Mokslinių interesų sritys: katalikiškasis ugdymas, asumpcionistinė ugdymo paradigma, vertybinis ugdymas. Architektų g. 85, 04208 Vilnius. Mob. 8 620 97 173. El. paštas danguole.gervyte@vvk.lt.

Danguolė GERVYTĖ – Master in Education Science (Educology), vice-principal at Vilnius “Versmė” Catholic school. Scientific interests: Catholic education, paradigm of assumptionist education, moral education. Architektų g. 85, 04208 Vilnius. Mob. 8 620 97 173. E-mail: danguole.gervyte@vvk.lt.

Artūras LUKAŠEVIČIUS – teologijos ir religijos studijų daktaras (Open University Maryvale Institute, Birmingham, Anglija). Šiuo metu dėsto katechetiką, pastoracinę katechezę, biblinę katechezę ir didžiąsias pasaulio religijas Katalikų teologijos fakultete Vytauto Didžiojo universitete. Kauno arkivyskupijos katechetikos centro vadovas. Darbovietės adresas: Gimnazijos g. 7, 44260 Kaunas. El. paštas a.lukasevicius@ktf.vdu.lt.

Artūras LUKAŠEVIČIUS – Doctor of Theology and Religious Studies (Open University Maryvale Institute, Birmingham, England). Currently teaches Catechetics, Pastoral Catechesis, Biblical Catechesis and Great Religions of the World at the Department of Catholic Theology at Vytautas Magnus University. Director of the Catechetical Center of Kaunas Archdiocese. Work address: Gimnazijos g. 7, 44260 Kaunas. E-mail: a.lukasevicius@ktf.vdu.lt.